

РОЗВИТОК ВІТОК УАПЦ (СОБОРНОПРАВНОЇ) У ВІЛЬНОМУ СВІТІ І ЇХ ДОЛЯ

В Україні в жовтні 1921 року митрополит Василь Липківський відродив УАПЦ, яка в 30-х роках в Україні була цілком ліквідована.

В 1924 році митрополит Василь Липківський вислав до США архієпископа І.Теодоровича, який зорганізував УАП парафії в США і Канаді, а відтак створив на Американському континенті УАПЦ. В своєму листі до архієпископа Іоана Теодоровича від 27 березня 1946 р. єпископ Мстислав писав: "...урочисто заявляю, що визнаю благодатність ієрархії Української Автокефальної Православної Церкви в З'єднаних Державах Америки і в Канаді, ієрархії, що відновила в собі функцію єпископського служіння актом Першого Всеукраїнського Православного Церковного Собору в Києві, в місяці жовтні 1921 року, як також святості всіх тайн Церкви тією ієрархією довершуваних тепер і довершуваних у минулому Церкви". На жаль, треба сказати, що архієпископ Мстислав дуже скоро зламав своє врочисте приречення про "дотримання Автокефалії Української Православної Церкви в З'єднаних Державах Америки і в Канаді та церковно-народної соборноправности її устрою".

Приїхавши до США архієпископ Мстислав зумів змусити архієпископа Іоана Теодоровича пересвятитися. Цією пересвятою 27 серпня 1949 р. архієпископ Мстислав зліквідував останнього живого єпископа УАПЦ, відродженої 1921 року в Києві. А 16 жовтня 1950 р. архієпископ Мстислав зліквідував УАПЦ, яку створив і очолював митрополит Іоан Теодорович, і створив нову УПЦ в США. В одній із своїх проповідей, священномученик (хоч ще і не канонізований) митрополит Василь Липківський говорив: "Не бійтесь тих, що тіло вбивають, а душі вбити не можуть; а бійтесь того, хто і душу і тіло може загубити на віки". В Україні НКВДисти фізично знищили усіх єпископів УАПЦ, всі вони загинули мучинецькою смертю в тяжких муках, але ні одного з них НКВДисти не змогли змусити відректися від УАПЦ і зневажити висвяту, яку вони прийняли від митрополита Василя Липківського. НКВДисти не зазнали ні одної душі, а там у вільному світі, бувший "Патріарх" Мстислав зумів зазнати душу останнього єпископа УАПЦ, відродже-

---

* Крамаренко Григорій, протоієрей Соборноправної УАПЦ (США). В статті збережено стиль й інформативність автора.

ної в 1921 році, доконавши його пересвяту в 1949 році “варшавською благодатністю”. Так що останній нищівний удар, щоб зліквідувати УАПЦ, відроджену в 1921 році, був нанесений не в підвалах НКВД, а у вільному світі особою, яка пізніше стала патріархом України. Як тяжко помилилися наші люди, обравши “по пошті” такого патріарха! Чи можна було придумати страшніший глум, жажливішу зневагу і знуцання над душами тих священномучеників, які життя своє віддали за УАПЦ.

Після першої всесвітньої війни й російської революції відродилась Польська держава, до складу якої увійшла поважна кількість православних. Зразу після відродження Польської держави поляки взялись нищити православні церкви. Американська УАПЦерква на чолі з архієпископом Іоаном Теодоровичем звернулася з прилюдним протестом проти жажливого гніту з боку Польської держави на УПЦеркву. Протест цей був надісланий до всіх державних урядів і зробив своє враження і “розумний лях по шкоді суп'ятився” і ... почав будувати ПАЦеркву в своїй державі. Для цього поляки взяли єпископа Діонісія. Цей росіянин став щирим виконавцем завдань Польського уряду. Єпископ Діонісій звернувся до Московського Патріарха, щоб він дав йому автокефалію, але після рішучої відмови, він в 1924 році звернувся до Патріарха Царгородського, який і благословив повну автокефалію Православної Церкви в Польській державі. Це була Церква Варшавської благодаті з російським напрямком.

В час другої світової війни митрополит Діонісій в лютому 1942 р. відрядив в Україну своїх єпископів Никанора й Ігоря. Після їхнього прибуття до Києва вони звернулися до вже існуючої в Києві Церковної Ради і очолили УАПЦ. І за час перебування цих єпископів в Києві, ніхто ані ідеологічних, ані канонічних питань і не порушував. З огляду на популярність УАПЦ 1921 р. на (Великій) Україні, новоприбулі єпископи не тільки не одважувались виступати, як того хотіли б, а прийняли її назву і її священників “у суцшому сані”, хоч канонічності самої УАПЦ 1921 р. і її єпископату вони не визнали. Сама висвята єпископату 1942 р. радувала всіх свідомих українців і тишила надіями на краще майбутнє. Тоді нікому і на думку не спадало, що єпископат Варшавської благодаті з 1942 р. буде блюзнірським запереченням Київської благодаті з 1921 року. Не сподівався ніхто з Православних українців і того, що єдиного живого й останнього єпископа УАПЦ Київської благодаті, рукоположеного митрополитом Василем Липківським і архієпископом Нестором Шараївським, який зберігся виїздом на еміграцію, будуть пересвячувати на вимогу єпископату Варшавської благодаті з 1942 року і що на це священне душогубство піднесеться рука бувшого “святійшого” Мстислава.

Але коли єпископи Варшавської благодаті були змушені залишити Україну, і як тільки знову вони перейшли Польський кордон, то ситуація цілком змінилася. В календарі виданому в Парижі, митрополит Полікарп писав, що УАПЦ, ним керована, є продовженням УАПЦ відродженої в 1921 році. І одночасно з інформації Митрополичої канцелярії довідуємося цілком інше, а саме, що законом Української Народної Республіки від 1 січня 1919 р. існуюча в Україні Православна Церква була визнана автокефальною.

Канонічною вона була до жовтня місяця 1921 року, а з часом висвячення в неканонічний спосіб єпископів, вона перестала бути канонічною і привласнила собі назву УАПЦ (хоч після проголошення закону Уряду Української Народної Республіки насправді ніякої УАПЦ не існувало). І вже на еміграції в Німеччині, куди приїхало 12 єпископів цієї Варшавської благодаті, вони показали своє справжнє обличчя. В Німеччині 12-15 травня 1947 р. відбувся Собор єпископів, на якому ухвалили приєднання архієпископа Іоана Теодоровича до складу їхнього єпископату, довершити чином архиєрейської хіротонії. За це ганебне рішення голосувало 11 єпископів.

Проти цього рішення рішуче виступила невеличка група священників і церковних діячів УАПЦ, відродженої в 1921 році, які після довголітнього ув'язнення залишилися живими, і їм вдалося виїхати на еміграцію. Ця ухвала Собору єпископів Варшавської благодаті спричинилася до рішучої реакції й потреби скликання церковного з'їзду духовенства і вірних УАПЦ з 1921 року. 25 серпня 1947 року відбувся церковний з'їзд, який звернувся із закликом до єпископів формації 1942 року в ім'я Бога, в ім'я любові до рідного краю об'єднатися спільно з архієпископом Іоаном Теодоровичем в єдиній УАПЦ і стати до праці для добра й слави перед єдиним її престолом.

У відповідь на цей християнський заклик Ашафенбургського церковного з'їзду до братської єдності в УАПЦ, єпископат Священного Синоду скликав 25 жовтня 1947 року надзвичайний Собор єпископів (формації 1942 року), на якому винесли анатему й відлучення на 7 священників (Деміда Бурка, Константина Данилевського, Олександра Попова, Митрофана Явдася, Петра Стельмаха, Івана Чумака і Григорія Антохова), 7 мирян (Івана Бакала, Івана Гаращенко, Аркадія Яременка, Василя Дубровського, Павла Яцевича, Миколу Ковшуна і Андрія Макаренка) і єпископа Григорія (він не був присутній на тому з'їзді, а тільки не голосував разом з рештою 11-ма).

Єпископ Григорій разом з цими відлученими від Церкви не визнали за законне це відлучення. (Це відлучення 7-го серпня 1955 року митрополит Никанор, на нараді Митрополичої Ради УАПЦ з участю Священного Синоду зняв).

Після цього відлучення і анафемування оборонців УАПЦ 1921 року, Церква розділилась на 2 частини. Перша з 11-ю єпископами це була УАПЦ (Синодальна) і друга - це була УАПЦ (Соборноправна), яку й очолив єпископ Григорій. Боротьба була дуже тяжка, бо один єпископ виступав проти одинадцяти.

Нас, захисників УАПЦ 1921 року, обзивали самосвятами, липківцями, неблагодатними, григоровцями, зневажали як тільки хто міг придумати. Не зважаючи на всі ті труднощі, які робили (доноси, різні наклепи), щоб тільки не дати можливості вірним оборонцям УАПЦ з 1921 року виїхати з Німеччини за океан, і після подолання всіх перешкод, єпископ Григорій разом з більшістю відданих оборонців УАПЦ (Соборноправної) виїхали до США.

Невеличка група цієї УАПЦ (Соборноправної) існує в США і на сьогоднішній день як окрема Церква. Так що на сьогодні відгалудження УАПЦ (Соборноправної) у вільному світі із своєю історичною Катедрою Святої Покрови в Чікаго беззмінно залишається бути автокефальною і що вона не об'єднана, а ні приєднана до якоїсь іншої Православної церкви. Катедра Святої Покрови в Чікаго й надалі залишається під духовним омофором постанов Всеукраїнського Церковного Собору в Києві 1921 року, який покликав до життя УАПЦ - вільну від синодальщини, зорієнтовану на Церкву Христову апостольського часу. Наше завдання: берегти цю історичну Церкву українського народу у вільному від комунізму світі.

Велика більшість вірних УАПЦ (Соборноправної) вже відійшла на вічний спочинок. Нас залишилося дуже мало, але ми зробимо все, що тільки буде можливо в наших силах, щоб допомогти УАПЦ в Україні. Прикладом такої готовності допомогти може бути факт, що як тільки ми довідались про необхідність висвятити нових єпископів для УАПЦ в Україні і що митрополит Мстислав відмовився їм допомогти відновити єпископат для УАПЦ в Україні, то ми негайно вислали візи на три особи (Іоана та Василя Боднарчуків і Андрія Абрамчука), пообіцявши оплатити їм квитки на літак. Але, на жаль, ці візи не були використані. По одній із цих віз митрополит Іоан (Боднарчук) перший раз відвідав США.